

El Treball de Recerca

Coordinació de
Batxillerat

Curs 2022-23

Una qüestió de definicions...

Què és el Treball de Recerca?

El treball de recerca és una activitat d'investigació que ha de fer tot l'alumnat de batxillerat. S'ha d'iniciar preferentment durant el primer curs i presentar obligatòriament durant el segon curs

El TREC, a efectes pràctics, compta com una matèria més del currículum de l'alumnat i té un pes específic del 10% en el càlcul de la Qualificació Mitjana del Batxillerat.

Què és el TREC?

El treball de recerca al batxillerat és un recurs amb el qual pots aplicar i contextualitzar els teus aprenentatges i, fonamentalment, desenvolupar competències generals per a **la recerca, l'argumentació i l'expressió**, i també és un recurs per a l'avaluació.

El treball de recerca consisteix en un conjunt d'activitats estructurades i orientades amb vista a la investigació que realitzaràs amb l'orientació del professorat. Això implica tant la realització d'activitats de laboratori o de camp com activitats de documentació bibliogràfica.

L'objectiu del treball és que posis en marxa determinats procediments, i que ho facis en àmbits de recerca que poden ser diferents d'aquells on els vas adquirir, aprofundint sobre algun tema d'interès que estigui al teu abast.

D'aquesta manera, et prepares per adaptar-te a situacions semblants de la vida acadèmica o professional posterior, en les quals hakis d'aplicar diferents procediments, fer transferència de coneixements d'un camp a un altre i mostrar capacitat per organitzar-te i planificar la feina de manera autònoma.

En cap cas l'objectiu principal del treball és obtenir resultats científics nous i homologables a la recerca en àmbits educatius o professionals superiors, sinó que la finalitat essencial és aplicar un mètode lògic per a la resolució de problemes abastables que permetin la teva aportació personal i que siguin compatibles amb la dedicació horària dels altres components del currículum.

Una qüestió de definicions...

Què no és el Treball de Recerca?

El Treball de Recerca no és un segon Projecte de Recerca com el que vas realitzar a 4t d'ESO perquè se't demanarà un grau de maduresa i un sentit crític molt més exigent.

El TREC no és un simple treball en el que et dediquis a fer unes quantes cerques a internet per limitar-te a copiar una informació i enganxar-la a un document

El TREC no és un treball purament teòric, sinó que ha d'incloure una aportació pràctica personal, un treball de camp realitzat exclusivament per tu

Aspectes clau del Treball de Recerca (1)

És una recerca adequada al nivell d'estudis que està cursant l'alumnat.

Pot estar emmarcat dins d'una matèria o pot ser interdisciplinari.

Està tutoritzat per un professor o professora.

Representa un 10% en el càlcul de la qualificació mitjana de batxillerat de tot l'alumnat.

Aspectes clau del Treball de Recerca (2)

Es presenta per escrit i oralment

S'avalua tenint en compte l'actuació de l'alumne o alumna durant la realització del treball, l'informe escrit i la presentació oral.

Per norma general, es tracta d'un treball individual, llevat dels casos en què sigui necessari fer un treball de grup per la dinàmica de la recerca.

Objectius del TREC

1 Fer una cerca sobre un tema d'interès personal i que sigui abastable, durant un temps determinat i de manera constant i aprofundida.

2 Posar en pràctica els coneixements adquirits en les diferents matèries del batxillerat en relació amb la metodologia de recerca.

3 Aplicar la metodologia de recerca adequada als objectius fixats i seleccionar i tractar les fonts d'informació i documentació adients.

4 Treballar de manera autònoma, mostrar iniciativa i creativitat, esperit crític i consciència de la dimensió ètica dels processos.

5 Usar les TIC durant el procés de recerca, tractament de la informació, anàlisi i presentació final dels resultats.

6 Comunicar oralment i per escrit les idees principals amb coherència, cohesió i correcció lingüística i estilística i d'acord amb uns criteris formals de presentació dels treballs

Com s'organitza el TREC?

Cada centre fa una proposta del marc on s'ha de desenvolupar el treball, organitza les tutories i estableix una normativa sobre el calendari, els criteris d'avaluació i la presentació dels resultats de la recerca.

Calendari essencial per l'alumnat de 1r de batxillerat

MARÇ

ABRIL

MAIG

JUNY

JULIOL

AGOST

Tria de temes i assignació de departaments i tutors/es

Primera entrevista

Al mateix temps que et continues fent preguntes sobre el que vols fer al teu TREC, has de resoldre les tasques del Pla d'estiu que se't proposaran

Podràs escollir entre les diferents propostes temàtiques que cada departament didàctic ofereix o bé proposar el teu propi tema mirant de concretar el departament més afí.

Un cop traït el tema i assignat el teu tutor/a, has de començar a donar forma al teu TREC. Comença't a fer preguntes perquè precisament això és el que farà el teu tutor/a: preguntar-te de què vols parlar, amb quin objectiu, sota quina premissa o hipòtesi, seguint quina metodologia, etcètera.

Portada, índex, introducció, abstract, bibliografia i webgrafia, pla de treball, cronograma, treball de camp...

Calendari essencial per l'alumnat de 2n de batxillerat

SETEMBRE

OCTUBRE

NOVEMBRE

DESEMBRE

A l'inici de curs (primera setmana de setembre) hauràs de lliurar les tasques del Pla d'estiu al teu tutor/a del TREC.

Durant aquests mesos se seguirà priorititzant el teu treball autònom, però no et descuidis de continuar mantenint un contacte assidu amb el teu tutor/a de TREC, que en qualsevol moment podrà demanar-te una entrevista amb l'objectiu de mostrar-li tot el material del que disposes fins el moment

Continua formulant-te preguntes, sigues curiós i ordenat en la feina, pren nota de tots els materials que consultis (com més siguin i més variats, millor), intenta donar resposta a tots els interrogants que se't plantegin i no descuidis l'apartat pràctic del teu TREC, que al cap i a la fi serà la teva aportació genuïna, la teva empremta personal que afegirà un plus d'originalitat.

Organitza tota la informació de la que disposes i dona-li una forma i estructuració coherent seguint la teva proposta d'índex. No oblidis complir amb els terminis fixats al teu cronograma o pla de treball.

GENER

FEBRER

En tornar de les vacances de Nadal hauràs de lliurar un esborrany del teu TREC al teu tutor/a. L'esborrany ha de ser un treball que estigui el més avançat possible.

Després de fer-ne la revisió i les possibles suggerències, disposaràs aproximadament fins a finals de gener per fer el lliurament definitiu del teu treball.

Durant el mes de febrer hauràs de realitzar la defensa oral del teu TREC. Unes setmanes després, se't comunicarà la qualificació final del TREC.

Desenvolupament del Treball de Recerca (1)

1

Elecció del tema i la qüestió a investigar

2

Plantejament d'hipòtesis o objectius inicials

Planificació de la recerca

3

Elecció del tema

A classe, entre els mesos de març i abril, se us farà una presentació de les diferents propostes temàtiques que cada departament didàctic oferta. N'hauràs de triar tres en ordre de preferència. Sempre es mirarà de respectar les primeres opcions a l'hora de fer les assignacions, però com que no sempre és possible, has de tenir previst un "plan B" i un "plan C".

Podràs escollir entre les propostes concretes de diversos departaments, o bé elegir només el nom del departament pel qual t'agradaria ser tutoritzat, o bé fins i tot pots proposar el teu propi tema.

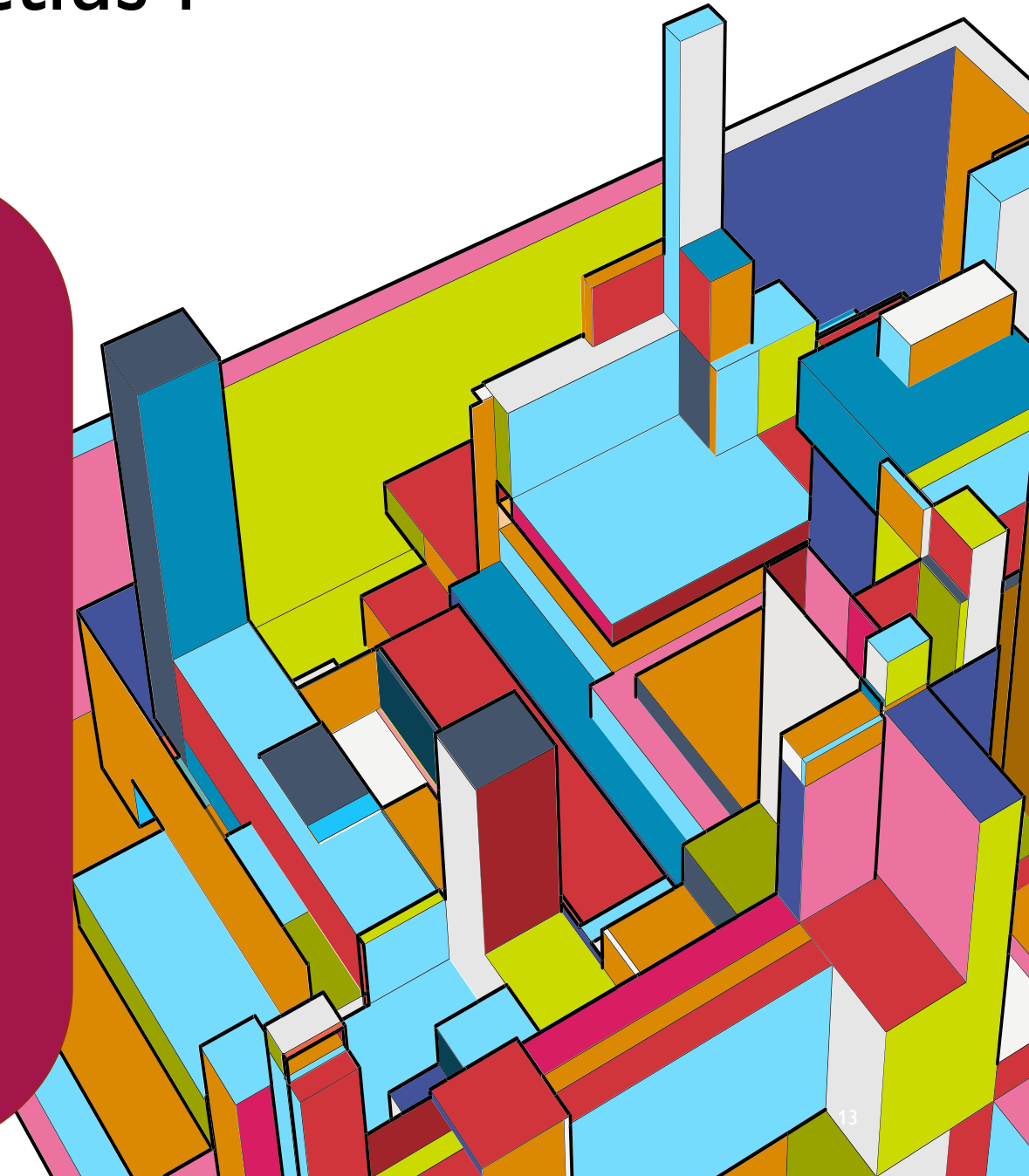
Si optes per escollir entre les propostes de temes dels departaments, tingues present que n'hauràs de triar tres i cada una d'elles haurà de pertànyer a un departament diferent (no es poden elegir ni dues ni tres propostes d'un mateix departament didàctic)

El mateix passarà si optes per escollir directament per departaments: n'hauràs de triar tres de diferents

Plantejament d'hipòtesis, objectius i qüestions relacionades

Planteja't preguntes com les següents:

- **QUÈ SÉ SOBRE AQUEST TEMA?**
- **QUÈ MÉS M'AGRADARIA SABER?**
- **QUÈ CREC QUE PUC APORTAR?**
- **QUÈ M'AGRADARIA DESCOBRIR?**
- **QUÈ M'AGRADARIA DEMOSTRAR?**
 - **QUINA IDEA M'AGRADARIA DESMENTIR?**
- **QUINA UTILITAT POT TENIR EL MEU TREBALL?**
- **QUINS FACTORS O VARIABLES HE DE TENIR PRESENTS?**

Planificació de la recerca

Aquí és on entra en joc el Pla d'estiu, on se't proposen un seguit de tasques que t'ajudaran a planificar el desenvolupament del teu TREC seguint un ordre i uns continguts mínims.

Les diferents tasques s'orienten a:

- Plantejar un **títol** coherent amb el contingut del TREC i les fites que et proposis.
- Plantejar uns **objectius** o **hipòtesi** la resolució de la qual estigui al teu abast.
- Esquematitzar els **continguts** o apartats bàsics del teu treball.
 - Tenir una primera presa de contacte amb diferents **fonts d'informació**.
 - Sintetitzar els **aspectes clau** del teu treball
- Proposar un **pla de treball** o **cronograma** que et convidi a ser constant, respectar els terminis de temps i invertir l'esforç necessari per fer un bon TREC.
- Dissenyar una **proposta de treball de camp** o investigació pràctica relacionada amb el tema triat.

Desenvolupament del Treball de Recerca (2)

4

Cerca de la informació

5

Processament de la informació

Síntesi dels resultats de la investigació i elaboració de conclusions

6

Cerca d'informació

Tot i que sembla la fase més senzilla del teu TREC, no ho és en absolut, ja que d'una banda has de saber què vols buscar i, de l'altra, on buscar-ho. Suma-hi, a més, que és possible que allò que vulguis saber no estigui escrit enlloc i et toqui descobrir-ho per tu mateix/a fer una investigació personal.

És important que no caiguis en error molt freqüent, que és el de basar el teu TREC en cerques d'informació fetes exclusivament a internet. Mira de diversificar al màxim les teves fonts de consulta (llibres, revistes, articles de premsa, monografies, manuals de text, enciclopèdies, diccionaris, biografies, estudis estadístics, enquestes...)

Tingues present que no existeix una única forma de fer la cerca d'informació. Tot dependrà de l'àmbit de la teva investigació, de la temàtica triada, dels objectius que persegueixis, etc. Aquí tens alguns exemples:

OBSERVACIÓ SOCIOCULTURAL

És la més adequada per estudiar comportaments o esdeveniments socials. Aplica eines de recollida d'informació com les entrevistes, els qüestionaris, les enquestes o els registres d'observació.

OBSERVACIÓ ARTÍSTICA o ARQUITECTÒNICA

CONSULTA DE FONTS HISTÒRIQUES

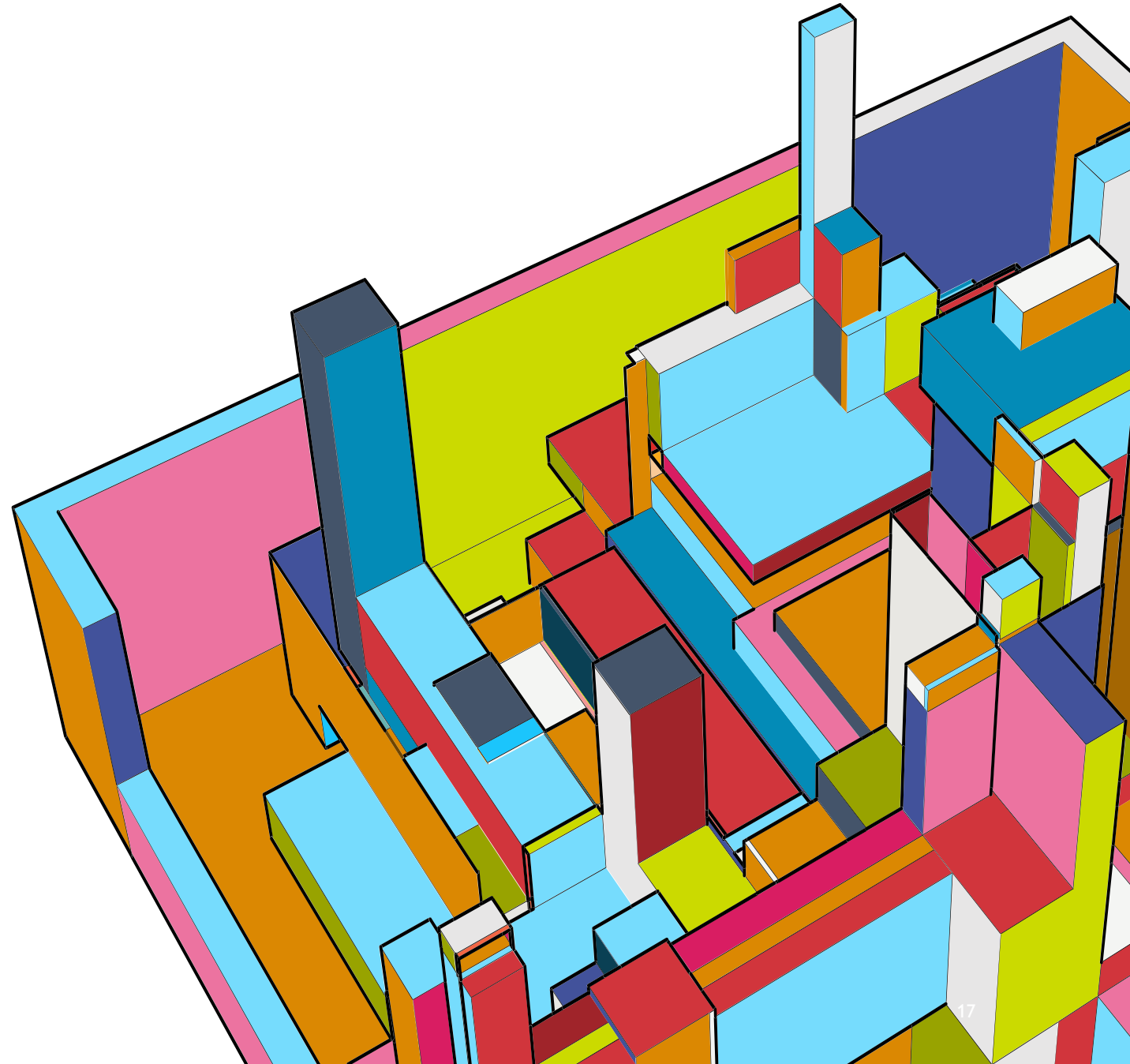
CERCA EXPERIMENTAL

CERCA BIBLIOGRÀFICA o DOCUMENTAL

És la localització d'informació continguda en llibres, revistes generals o especialitzades, diaris, arxius, documents escrits o amb imatges en diferents suports

Processament de la informació

La informació obtinguda s'ha de processar per diferents formats, amb l'objectiu de generar coneixement. En primer lloc, cal ordenar i classificar la informació per mitjà de fitxes, taules, fulls de càlcul o bases de dades. En segon lloc, cal analitzar, contrastar i interpretar la informació, aplicant les tècniques i conceptes propis de les disciplines.

Síntesi de la investigació i explicació dels resultats obtinguts

S'ha de tornar a llegir i revisar el treball per interpretar les dades obtingudes i treure'n conclusions (identificar regularitats, correlacions entre variables, relacions causa-efecte), explicar els resultats obtinguts, tenint en compte els coneixements teòrics i la bibliografia consultada, i suggerir aplicacions dels resultats o fer propostes per continuar la recerca.

Desenvolupament del Treball de Recerca (3)

7

Revisió de la feina feta

8

Presentació del treball escrit i defensa oral

Avaluació per part del tribunal de professors i professores

9

Revisió de la feina feta

A mesura que es desenvolupa la recerca, és convenient anar fent una valoració del treball i dels resultats que es van assolint, avaluant la pròpia capacitat d'organització, el temps de què es disposa, la tria de qüestions i l'elecció de variables, la previsió de materials i instal·lacions que s'utilitzaran, la preparació de materials necessaris, la programació de visites, els problemes per portar endavant la recerca, la dinàmica de treball i la cooperació amb els companys, la relació amb el tutor o tutora, amb les persones enquestades o entrevistades, etc. És a dir, cal valorar la marxa del treball globalment, allò que s'ha fet i allò que resta per fer.

Presentació del treball escrit: aspectes relacionats amb la redacció

1 Abans de començar a redactar el treball, cal seleccionar i ordenar les idees que es volen exposar, d'acord amb l'estructura que se li vol donar.

2 Durant la redacció s'ha de procurar escriure frases clares i utilitzar el vocabulari específic quan sigui necessari. Es pot afegir un glossari al final del treball si es considera adient

3 Els capítols del nucli de l'informe es numeren i es poden dividir en apartats i subapartats

4 Cal referenciar la bibliografia i altres fonts de documentació seguint les normes de citació acceptades.

5 Els annexos, si els inclou, s'han d'enumerar

6 Les notes a peu de pàgina són un recurs que permet complementar o aclarir algun punt del text. S'escriuen amb un tipus de lletra menor que el del text normal i van precedides d'un senyal (asterisc o superíndex), que també s'escriu en el lloc del text on s'insereix el missatge.

Aspectes relacionats amb la presentació escrita

L'objectiu principal es que presentis un informe escrit amb una estructura ben definida

Estructura
bàsica

1) Inici del treball

- a) Portada
- b) Abstract
- c) Índex

2) Cos del treball

- a) Nucli de l'informe
- b) Conclusions
- c) Referències documentals

3) Final del treball

- a) Agraïments
- b) Annexos

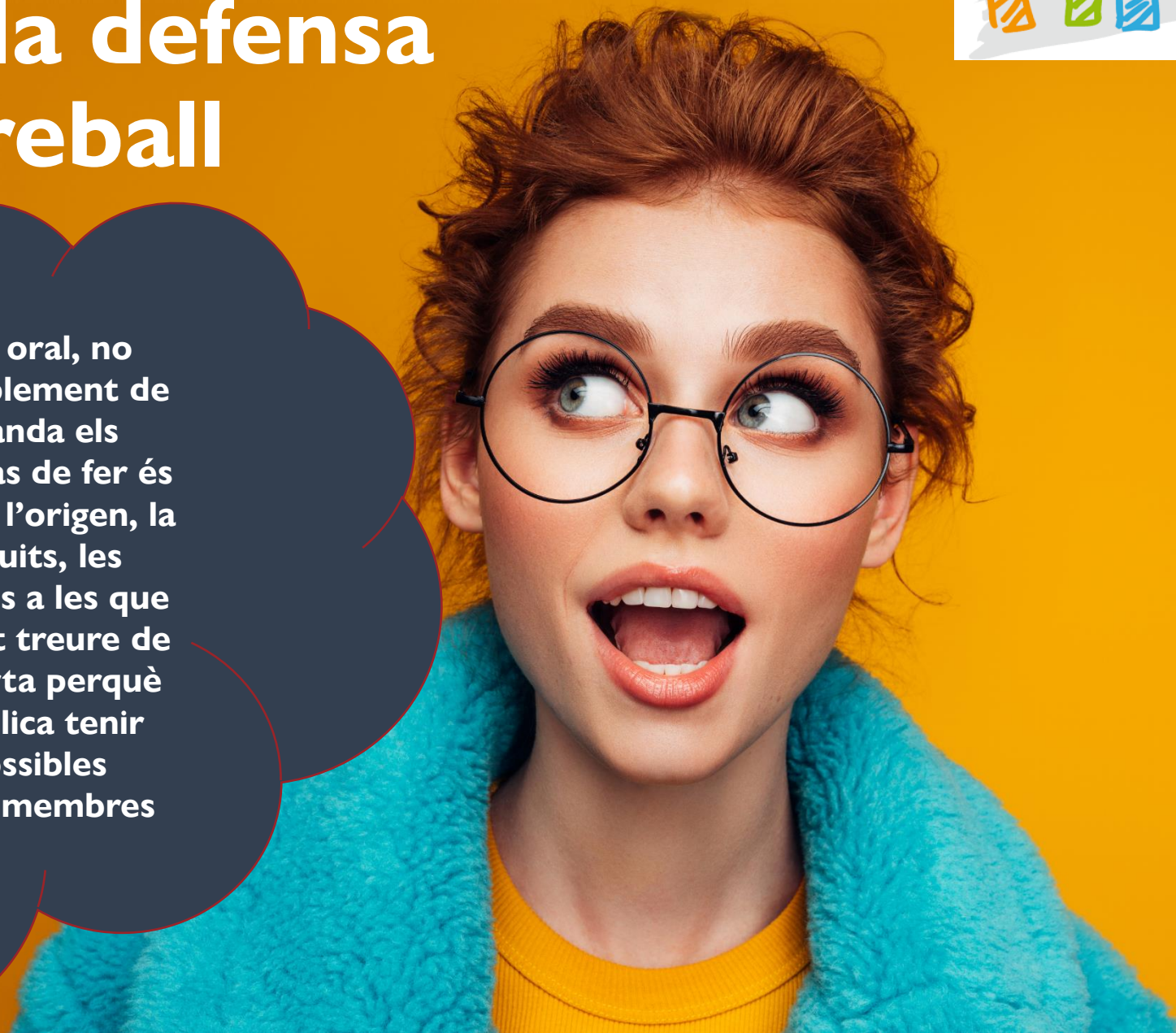
Partint d'aquest esquelet bàsic, has de proposar la teva pròpia estructura pel teu TREC en funció dels continguts que tinguis previstos.

Alerta perquè una de les tasques que hauràs de realitzar dins del Pa d'Estiu és el disseny d'un índex que tingui present l'estructura bàsica que donis al teu TREC.

Consells pràctics per preparar la defensa oral del treball

Fixa't que parlem d'una defensa oral, no d'una exposició. No es tracta simplement de presentar-te i explicar fil per randa els continguts del teu TREC. El que has de fer és defensar el teu treball, explicar-ne l'origen, la justificació, els objectius perseguits, les dificultats trobades, les conclusions a les que has arribat, el profit que has pogut treure de la teva investigació, etcètera. Alerta perquè defensar el teu TREC també implica tenir habilitats per respondre als possibles interrogants que et presentin els membres del tribunal

PLANIFICA LA TEVA PRESENTACIÓ ORAL

L'exposició ha de ser clara i rigorosa i ha de sintetitzar tot el treball.

No s'ha de fer únicament una lectura de les conclusions. Cal procurar, també, que l'exposició sigui dinàmica i entenedora.

Cal pensar quins mitjans tècnics i digitals es poden utilitzar

S'ha de valorar molt bé la distribució de la presentació en el temps de què es disposa: en general, el temps de la presentació es limita a quinze minuts

Prepara la teva presentació

1
L'exposició ha de tenir tres parts: introducció, nucli i conclusions, igual que el cos de l'informe

2
Cal identificar i organitzar els punts clau

Cal desenvolupar transicions entre els punts clau.

3
S'han d'escollir els exemples i incidents més adequats per clarificar la presentació i fer-la amena

4
S'ha de preparar informació visual per il·lustrar els punts clau.

5
Cal preparar un guió esquemàtic de l'exposició amb els punts clau del treball i els exemples que es poden utilitzar durant la presentació.

6
Si es disposa dels mitjans necessaris, poden preparar-se presentacions digitals

Practica la teva presentació

1

S'ha de memoritzar l'estructura i el desenvolupament general de la intervenció, però has de procurar ser natural en l'expressió.

2

Cal assajar en veu alta i comprovar que la durada de la intervenció no sobrepassa el temps de què es disposa (normalment, uns 10 minuts)

3

Cal assegurar-se que el material de suport és variat i il·lustratiu.

Consells durant la defensa oral

1

Cal establir contacte visual amb els membres del tribunal

2

S'ha de parlar a poc a poc, amb naturalitat i amb un to de veu clar i audible.

3

Cal mostrar-se relaxat i convençut de l'interès del treball

4

Cal centrar-se en els aspectes fonamentals del teu TREC. No t'obsessionis amb explicar-lo des de la primera fins la darrera pàgina.

5

S'ha de consultar el guió, si escau, durant la presentació, però mai et dediquis a llegir (recorda que exposar no és el mateix que llegir)

6

Reserva't temps suficient per exposar la conclusió d'una manera convincent.

Tutorització del TREC

Durant les diverses fases de realització del treball de recerca, els alumnes són assessorats i supervisats per un professor o professora: el tutor o tutora del treball de recerca.

El tutor/a del TREC no s'escull, sinó que s'assigna segons les necessitats organitzatives del centre

A més de l'orientació sobre les tècniques habituals emprades en qualsevol recerca, el tutor o tutora del treball vetlla perquè l'alumnat efectuï les tasques amb regularitat, utilitzi adequadament les fonts d'informació, faci una selecció correcta de la informació i estructurï correctament la presentació final.

Què no farà el tutor o tutora per tu?

En línies generals, el teu tutor/a farà el seguiment del teu treball, t'orientarà sobre les tècniques habituals emprades en tota recerca, t'assessorarà davant dels dubtes metodològics i formals que et puguin sorgir i conduirà el procés d'avaluació del teu treball.

No et farà el treball ni serà qui prengui la iniciativa. Estarà a la teva disposició quan ho acordeu però no és el responsable últim del ritme de treball o de la periodicitat de les trobades i/o reunions. Tampoc del resultat final.

El tutor/a no és qui t'ha de motivar, ni és qui t'ha de "perseguir pels passadissos". Ets tu qui ha de mostrar la predisposició i complir els acords als quals arribeu.

Tingues present que igual que cada alumne/a és diferent, també cada tutor/a ho és, i no per aquest motiu serà millor o pitjor. Cada tutor/a actuarà de forma diferent, però sempre la prioritat serà el teu correcte assessorament.

Criteris d'avaluació del TREC

La qualificació final del TREC es proposa a partir d'aquests quatre indicadors:

QUALIFICACIÓ DEL
PLA D'ESTIU

QUALIFICACIÓ DEL
TUTOR

QUALIFICACIÓ
CONJUNTA DEL
TREBALL ESCRIT

QUALIFICACIÓ DE
LA DEFENSA ORAL

Sobre la qualificació del Pla d'estiu...

Abans de la finalització del 1r curs de batxillerat, durant una sessió de tutoria, se us presentarà el Pla d'Estiu, que en el vostre cas constarà d'un seguit de tasques pràctiques us ajudaran a planificar i començar a donar forma al vostre TREC.

En concret, haureu de realitzar les següents tasques:

El lliurament del Pla d'Estiu és **obligatori** perquè forma part de l'avaluació del TREC. Es durà a terme durant els primers dies de setembre, quan comenceu el 2n curs de batxillerat.

- 1) Plantejament del títol i disseny de la portada
- 2) Esborrany de la introducció o presentació
- 3) Redacció d'un índex provisional
- 4) Relació de fonts i materials consultats
- 5) Abstract i síntesi dels conceptes clau
- 6) Disseny d'un pla de treball i/o cronograma
- 7) Esbós del treball de camp que es pretén realitzar

La qualificació de les diferents tasques proposades serà transparent ja que coneixereu amb antelació els indicadors i criteris d'avaluació de cadascuna d'elles. Veureu les rúbriques per avaluar cada tasca a continuació de cadascuna d'elles.

El responsable de l'avaluació del vostre Pla d'Estiu serà el vostre tutor/a del TREC

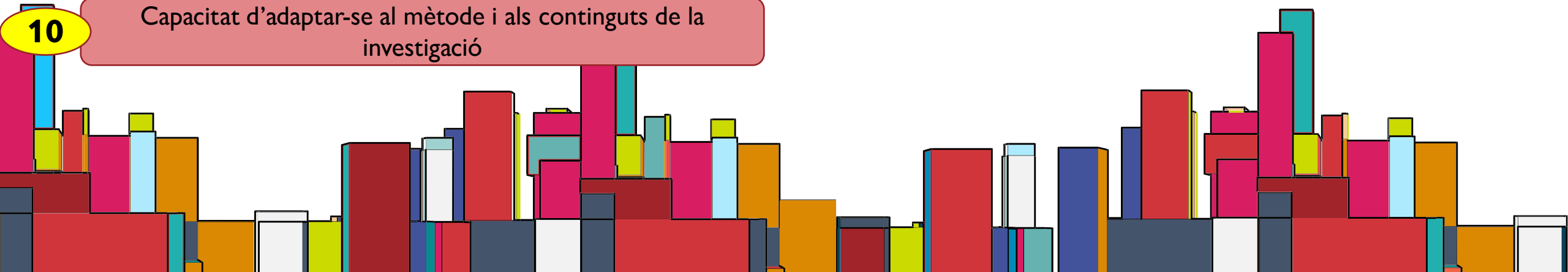
Sobre la qualificació del tutor..

El vostre tutor/a del TREC és qui millor coneixerà el progrés i els avenços al llarg de la vostra investigació. És per això que la seva valoració personal tindrà un pes considerable en la qualificació final.

Aquesta seria una síntesi dels diferents aspectes que valorarà. És important destacar que el vostre tutor/a avaluarà tot el procés del TREC, des de la primera entrevista fins el lliurament del treball definitiu i la defensa oral que en feu:

- 7 Iniciativa, perseverança i actitud proactiva en la confecció de les diferents parts del treball
- 8 Capacitat d'escoltar i d'acceptar els comentaris, suggeriments i aportacions de tutoria
- 9 Capacitat de resoldre els problemes que han pogut sorgir al llarg de l'estudi.
- 10 Capacitat d'adaptar-se al mètode i als continguts de la investigació

- 1 Lliurament i qualitat de les tasques presentades al Pla d'Estiu
- 2 Seguiment de les instruccions, orientacions i consells aportats pel tutor/a
- 3 Lliurament i qualitat de l'esborrany del TREC presentat a la tornada de les vacances de Nadal.
- 4 Nivell de compleció de l'esborrany presentat a la tornada de les vacances de nadal
- 5 Iniciativa, constància i avenços detectats a través de les reunions mantingudes
- 6 Gestió que facis del temps i planificació adequada de la recerca duta a terme

Sobre la qualificació del treball escrit...

El vostre TREC serà avaluat de manera conjunta per tres professors de l'institut. Un d'ells serà el vostre tutor/a del TREC i els altres dos seran docents d'ESO o batxillerat

Aquesta seria una síntesi dels diferents aspectes que es valoraran. Tingues present que els dos membres del tribunal que no són el teu tutor/a no coneixeran tant de prop el teu progrés, de tal manera que avaluaran exclusivament el producte final que entreguis.

- 8 Priorització de les fonts primàries com a base de l'estudi.
- 9 Originalitat, representativitat i fiabilitat del treball pràctic i/o de camp de realitzat.
- 10 Coherència entre els objectius/hipòtesis i les valoracions i/o la resolució d'aquestes
- 11 Aprofitament personal constatable i significatiu que ha fet l'alumne en el procés de recerca + Capacitat per expressar els nous coneixements adquirits a partir del procés de recerca.

- 1 Ús adequat del tipus de lletra, de la mida d'aquesta i de l'interlineat de text al llarg del treball.
- 2 Ús correcte de les cites de fonts d'informació
- 3 Correcció en la alineació del text i altres aspectes formals d'aquest
- 4 Ús d'un registre estàndard i d'un vocabulari que s'adequa a un treball d'investigació.
- 5 Redactat de forma coherent i d'acord a les normes ortogràfiques i gramaticals
- 6 Coherència entre els continguts del treball i els objectius/hipòtesis plantejats
- 7 Diversitat de les fonts consultades per a la recerca i comprovació de la seva fiabilitat

Sobre la qualificació de la defensa oral...

L'avaluació del vostre TREC es completarà amb la seva defensa oral, que serà programada i avaluada pels tres mateixos docents que valorin el teu treball escrit

Aquesta seria una síntesi dels diferents aspectes que es valoraran. Recorda que no es tracta simplement d'explicar el teu TREC, sinó de defensar-lo. Tu n'has estat l'autor/a, de manera que ningú millor que tu en coneix els detalls i el sabrà presentar en públic i resoldre qualsevol dubte que el tribunal tingui.

7 Habilitat de l'alumne/a a l'hora de resoldre possibles dubtes del tribunal sobre el contingut del treball

8 Presentació amb un ordre coherent i durada adequada, tant a nivell general com pel que fa als diferents apartats

9 Correlació entre el corpus del treball escrit i el contingut de l'exposició oral, sense incloure cap qüestió que no s'hagi treballat en aquest.

10 Ús de recursos audiovisuals, informàtics i/o d'altres per fer més atractiva i entenedora l'exposició.

1 Explicació del tema treballat i desenvolupament de la idea principal de la investigació

2 Explicació de les motivacions, les hipòtesis/objectius que t'has plantejat i la metodologia que has emprat.

3 Síntesi correcta de l'índex/taula de matèries que compon el teu treball

4 Explicació dels aspectes més destacables del cos teòric del treball de forma adequada i entenedora.

5 Ús correcte del vocabulari i expressió clara i entenedora

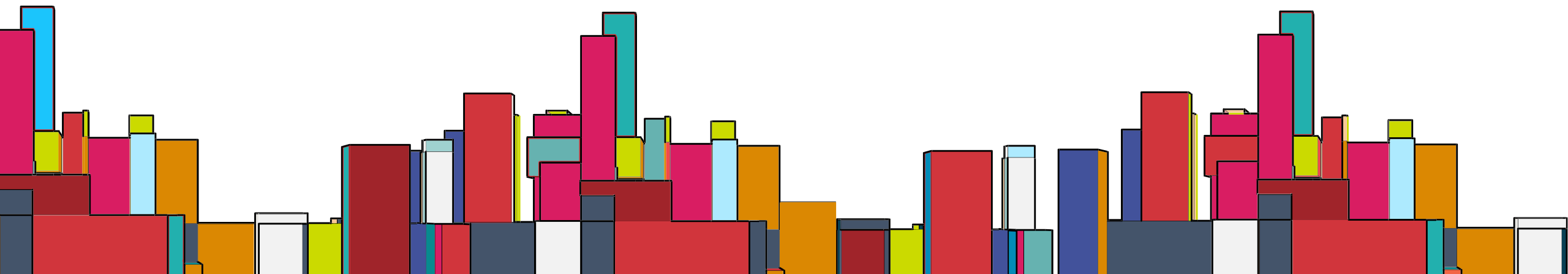
6 Desenvolupament d'unes valoracions finals clares i amb un nivell d'aprofundiment adequat que es basen en arguments que confirmen o contrasten la tesi o la idea o idees principals

Orientacions sobre els aspectes formals del TREC

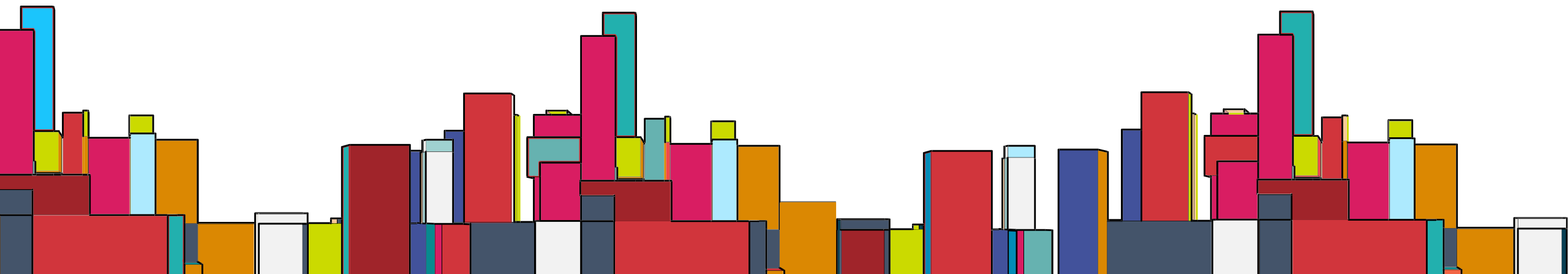
Característiques tècniques i materials

- a. El treball es lliurarà exclusivament en format digital. Haurà de ser un arxiu PDF que cada estudiant farà arribar al Coordinador de batxillerat, qui serà l'encarregat de fer i enviar les còpies necessàries a la resta de membres del tribunal que l'avalua.
- b. Si per les característiques del teu TREC necessites lliurar juntament amb el treball en format digital algún tipus de dossier en paper, tots els fulls que es presentin seran del mateix tipus (mides, gruix, color). En el cas de la portada es pot utilitzar un paper més gruixut, de color, cartolina, diferent rugositat, fins i tot sensiblement més gran per tal de donar major presència i consistència.
- c. **Lletra:** tipus, cos i aspecte. Cal escollir un tipus de lletra que faciliti la lectura del text. Els més usuals són Arial, Calibri i Times New Roman. Pel que fa al cos, cal distingir el dels títols, el de lectura i el de referència, entre els quals hi ha d'haver un contrast mínim de dos punts que en facilitin la diferenciació (a títol d'orientació, depèn també de la font escollida): 14 punts per als títols 12-11 punts per al text general (cos de lectura) 9-8 punts per als peus de les figures, les notes a peus de pàgina... Així mateix, l'aspecte de la lletra de text general ha de ser la rodona, regular o normal, per defecte. Els altres aspectes (cursiva, negreta, versaleta...) li aporten diferents significats i, per tant, només s'utilitzen en contextos determinats.

Disseny de la pàgina

- a. **Marges:** Cal utilitzar el que predetermina el processador de textos que utilitzeu. Pel que fa a l'interlineat, el text principal es presentarà a 1½, mentre que per a la resta de text (referències) serà senzill. Després dels títols i els subtítols hi ha d'haver línies en blanc, de manera que ajudin a identificar la jerarquia corresponent a cada títol.
- b. **Il·lustracions i quadres o taules:** Les il·lustracions (mapes, dibuixos, esquemes gràfics...) s'han de referir al tema tractat i es presentaran amb netedat, tenint cura de la distribució de l'espai. Cas que una il·lustració no estigui a la pàgina on hi ha el text a què es refereix, o es decideixi posar-les totes al final del treball en un annex, es posarà una referència numèrica entre parèntesis a cadascuna i al lloc del text amb què es relacionen. En tot cas, és molt recomanable numerar-les, normalment per separat el que són figures (dibuixos, mapes, fotografies,...) del que són taules. En el cas de taules o gràfics elaborats a partir de dades extretes de fonts externes, se n'ha de fer constar, centrat i al peu.
- c. **Numeració:** Les pàgines s'han de numerar. No porten número, però es compten a l'hora de paginar, la pàgina del títol (que no s'ha de confondre amb la portada) i les que només porten una dedicatòria, una citació o un títol.
- d. **Inici de capítol:** No fa bon efecte començar un capítol o apartat quan estem a punt d'acabar la pàgina. Si després del títol només queda espai per a cinc o menys línies de text, és recomanable deixar tot aquest espai en blanc i començar el capítol a la pàgina següent.

Com fer cites correctes de les diferents fonts consultades?

Tipus de material o font consultada	Forma de citació	Exemple
Cites de revistes o diaris	Nom o títol de la publicació, número d'exemplar, lloc d'aparició, data.	La Vanguardia, nº 568, Barcelona, 12 de maig de 2021
Cites d'articles consultats a revistes o diaris	Autor/a de l'article (COGNOMS, Nom): "Títol de l'article", Nom de la publicació on es troba, número d'exemplar, pàgina, data.	JANÉS GARCÍA, Tomás: "Mi encuentro con los caníbales", El Mundo, nº 237, pàg. 13, 5 de novembre de 1998.
Cites de cassetes, vídeos, cd's i dvd's	Nom de l'autor/a o responsable de l'enregistrament (COGNOMS, Nom): Títol de la grabació [tipus de document consultat, ja sigui cd, dvd, video, etc.], lloc d'aparició, editorial o productora, any.	BALAGUERÓ, Jaume: Los sin nombre, [pel·lícula en format dvd domèstic], Sogedasa, L'Hospitalet del Llobregat, 2002.
Cites de documents consultats a internet	Nom de l'autor/a responsable del text o de la pàgina (COGNOMS, Nom): Títol del document [tipus de document consultat, ja sigui article, blog, pàgina web, fòrum, etc.] / direcció electrònica on es troba el document consultat / [data de consulta].	MARTÍNEZ, José Carlos: La fe ciega en la televisión, [artículo] / http://www.elpaisdigital.es [21 d'abril de 2022].